

VERİ İLETİŞİM SİSTEMLERİ

Protocol Mimari, TCP/IP ve Internet Tabanlı Uygulamalar

3. Ders

Yrd. Doç. Dr. İlhami M. ORAK

Protocol Mimari, TCP/IP ve Internet Tabanlı Uygulamalar

- ⦿ *İletişimi tamamıyla ortadan kaldırmak için gönderici ile alıcı arasında hiçbir ortak kural (ne bir alfabe ne de sentaks) olmaması gerekir. —On Human Communication, Colin Cherry*

Protokol Mimarisi İhtiyacı

- Veri transferi karmaşık prosedürleri içerebilir (dosya transferi gibi)
- Örnek: Dosya aktarımı
  - Gönderici, bağlantıyı aktif hale getirmeli veya hedef networku bilgilendirmeli.
  - Gönderici, hedefin bilgiyi almak için hazır olup olmadığını kontrol etmeli
  - Gönderici taraftaki dosya transferi programı, hedef dosya yönetim sisteminin gönderilecek olan dosyayı kabul edip kaydetmeye hazır olup olmadığını kontrol etmeli.
  - İki sistem farklı dosya yapısı kullanıyorsa dosya format dönüşümü gerekebilir.

Protokol Mimarisı İhtiyacı

- ⦿ Görevlerin alt parçalara ayrılması iyi bir yaklaşım oluşturur.
- ⦿ Bu parçaların farklı katmanlarda gerçekleştirilmesi sağlanır
  - Her bir katman üst katmanlarla haberleşme fonksiyonları sağlar
  - Alt katmanlarca sağlanan fonksiyonları kullanır.
  - Bir katmandaki değişiklik diğer katmanları etkilemez.
- ⦿ Katmanlar birbirleri ile bir protokol vasıtasıyla haberleşir.
  - Kurallar veya düzenler kümesi

Protokolün Temel Elemanları

- ⦿ Sentaks (söz dizimi)
  - Veri formatı
- ⦿ Semantik (anlam)
  - Koordinasyonu sağlayan kontrol bilgisi
  - Hata yönetimi
- ⦿ Zamanlama
  - Hız eşleştirme
  - Sıralama

TCP/IP Protokol Mimarisi

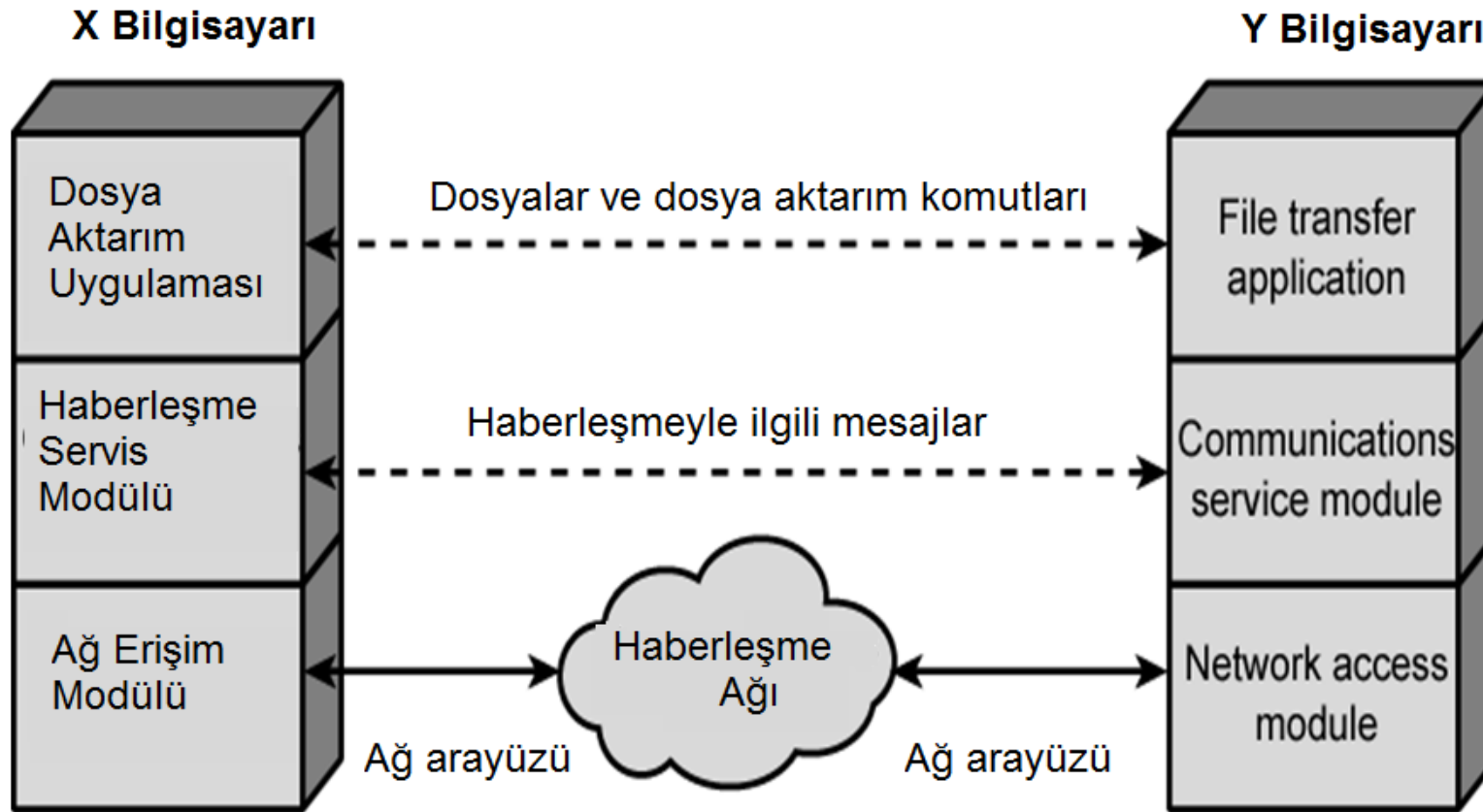
- DARPA, US Defense Advanced Research Project Agency , tarafından geliştirildi.
- İlk kez ARPANET paket anahtarlama ağıda uygulandı
- İnternette kullanımı kabul gördü
- Protokol geniş bir standart protokol kümesini içerir.

Basitleştirilmiş Ağ Yapısı

- Veri iletişimi genel olarak 3 temel kısmı içerir:
  - Uygulamalar (Applications)
    - Dosya aktarımı (file transfer), email
  - Bilgisayarlar (Computers)
    - Uygulamalar yer alır
    - Ağa bağlıdırlar
  - Ağlar (Networks)
    - Veri aktarımı bir bilgisayardan diğer bilgisayara gerçekleşir.

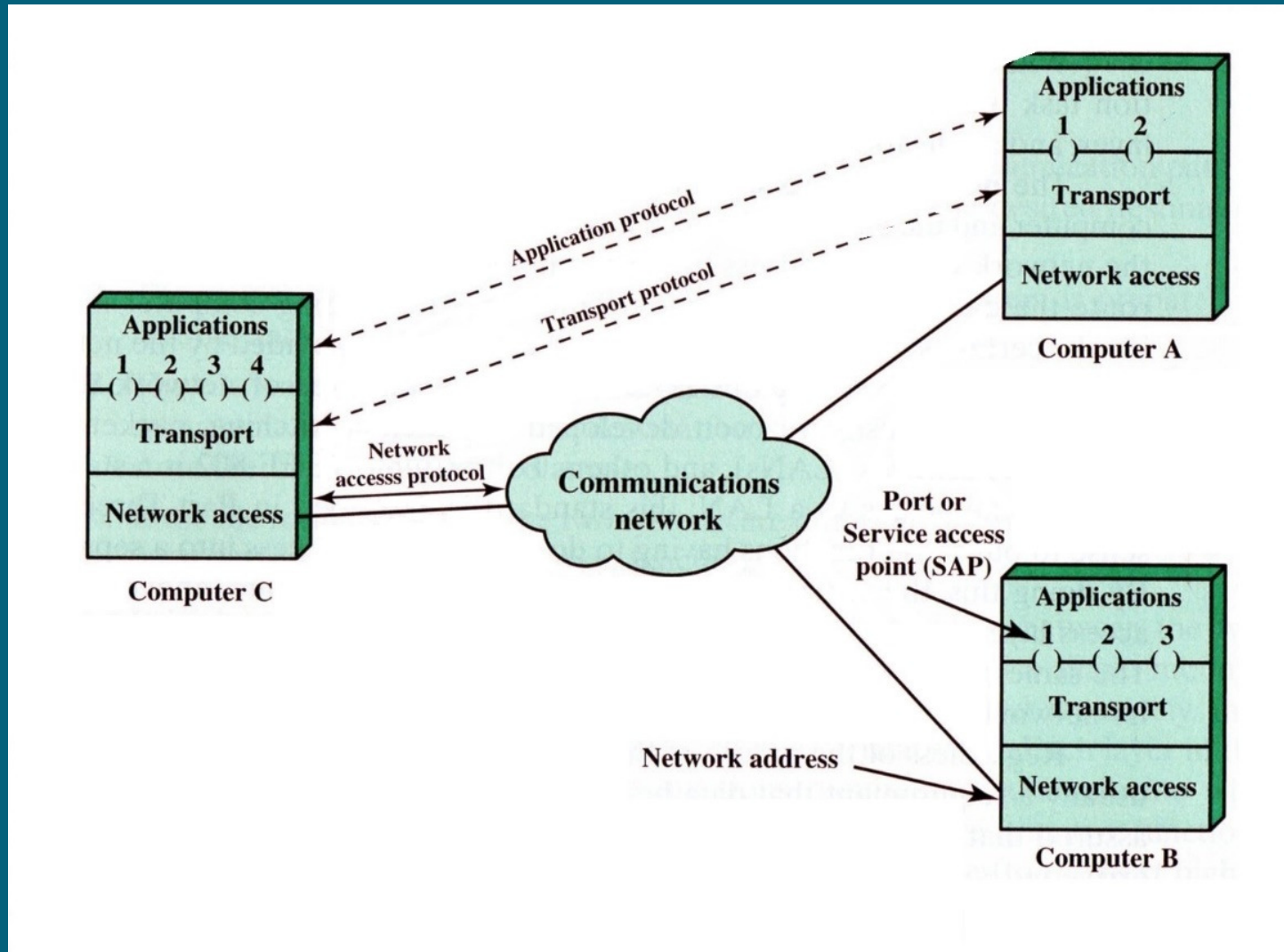

Ağ Mimarisinin Basit Hali

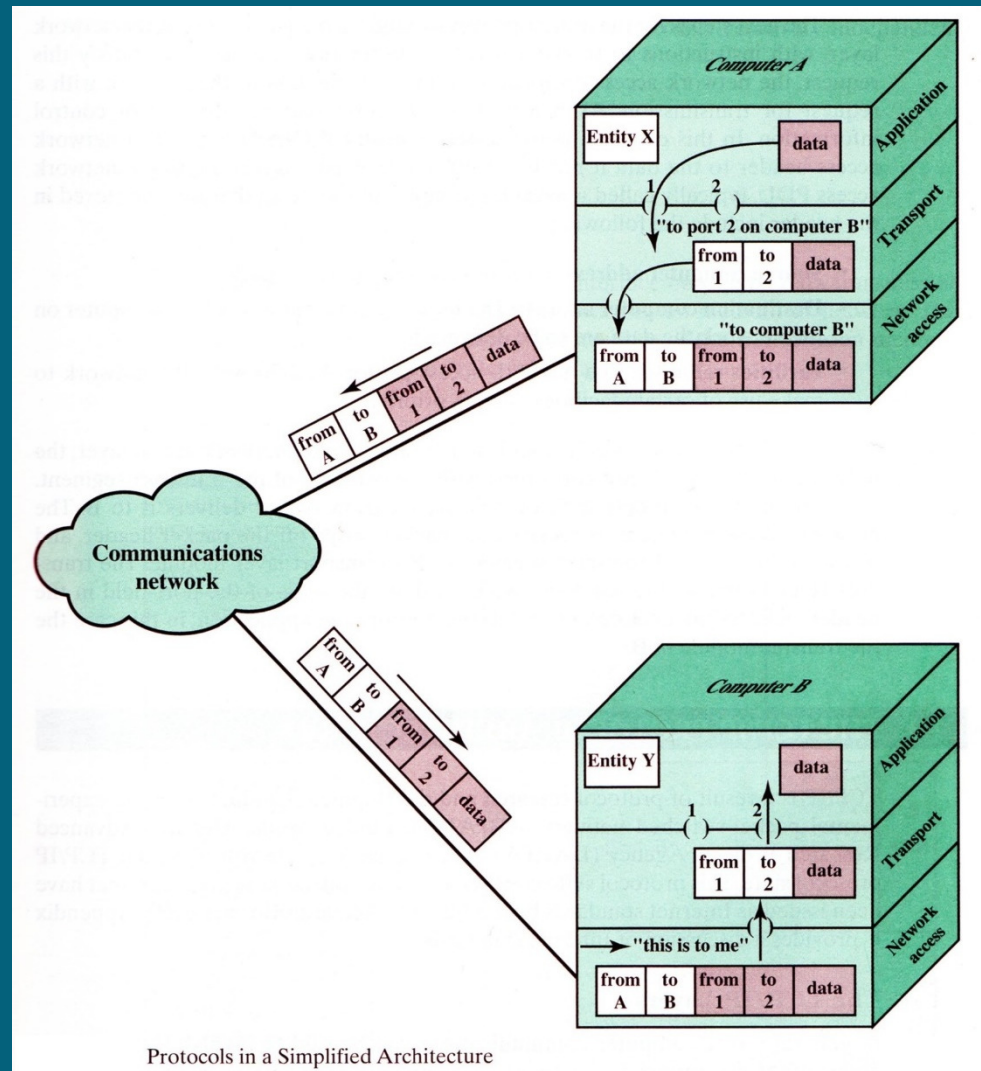

Protokol Mimarisı ve Ağlar

Basit Mimari Protokoller

TCP/IP Katmanları

- ⦿ Resmi bir model olmamakla beraber uygulanan bir model yapısı vardır
  - Uygulama katmanı - Application layer
  - Taşıma katmanı - transport layer
  - İnternet katmanı - Internet layer
  - Ağ erişim katmanı - Network access layer
  - Fiziksel katman - Physical layer

TCP/IP Katmanları

Uygulama (Application)

TCP/IP ortamına erişimi sağlar

SMTP, FTP, SSH, HTTP

Taşıma (Transport)

Taraflar arasında veri aktarımı

Hata kontrolü, akış kontrolü, güvenilir dağıtım

TCP, UDP

İnternet

Üst katmanları fiziksel ağdan ayırır

Yönlendirme, QoS, çakışma kontrolü

IPv4, IPv6, ICMP, ARP

Ağ Erişimi (Network Access)

Gerçek ağ donanımına mantıksal arayüz

Katar veya paket şeklinde. Güvenilir dağıtım

Ethernet, WiFi, ATM, Frame Relay

Fiziksel (Physical)

Fiziksel ortamdan bit şeklindeki bilgilerin iletimi

Bükümlü kablo, fiber optik, uydu, mikrodalga

Fiziksel Katman

- ⦿ Bilgisayar ve ağ arasında fiziksel arayüzle ilgilidir
- ⦿ İlgilenilen konular:
  - İletim arabiriminin yapısı
  - Sinyal seviyeleri
  - Veri hızları
  - Diğer ilgili konular

Ağ Erişim Katmanı

- Uç sistemle ağ arasında veri aktarımı ile ilgilenir.
- İlgilenilen konular:
  - Varış adres bilgisi
  - Öncelik tanımlama gibi özel servisleri uygulama
  - Birbirine bağlı iki sistem arasındaki ağ bağlantısı üzerinden erişim ve yönlendirme sağlama
- Üst katmanların bağlantıya ait bilgilerden bağımsız işlem yapmasını sağlar.
- Farklı standartlar
  - Paket anahtarlama
  - LAN lar (ethernet)

Internet Katmanı (IP)

- Birden çok ağ arasında yönlendirme fonksiyonu sağlar
- Farklı ağlara ağı sistemler için kullanılır
- IP protokol kullanılır
- Son kullanıcı ve yönlendiriciler (router) de kullanılır
- Yönlendiriciler iki ağı birbirine bağlar ve aralarında veri aktarımını gerçekleştirir.

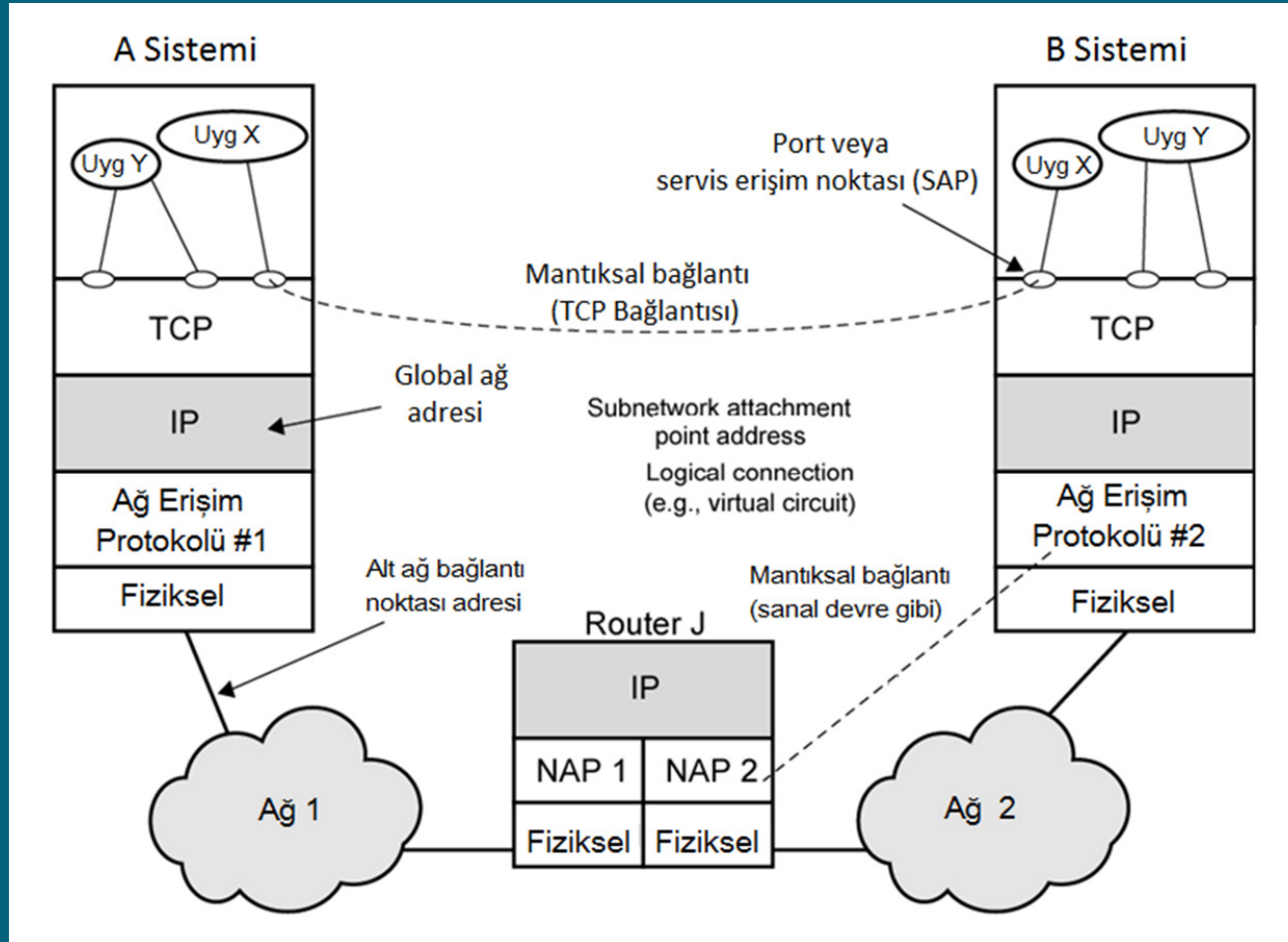
Taşıma Katmanı (TCP)

- Bütün uygulamalar arasında paylaşılan ortak katmandır
- Güvenli bir şekilde verinin dağıtılmasını sağlar
- Alındığı noktada gönderildiği sırada derlenir.
- Çoğunlukla TCP protokolü kullanılır.

Uygulama Katmanı

- Kullanıcı uygulamaları için destek sağlar.
- Her bir uygulama için ayrı bir modüle ihtiyaç duyulur.

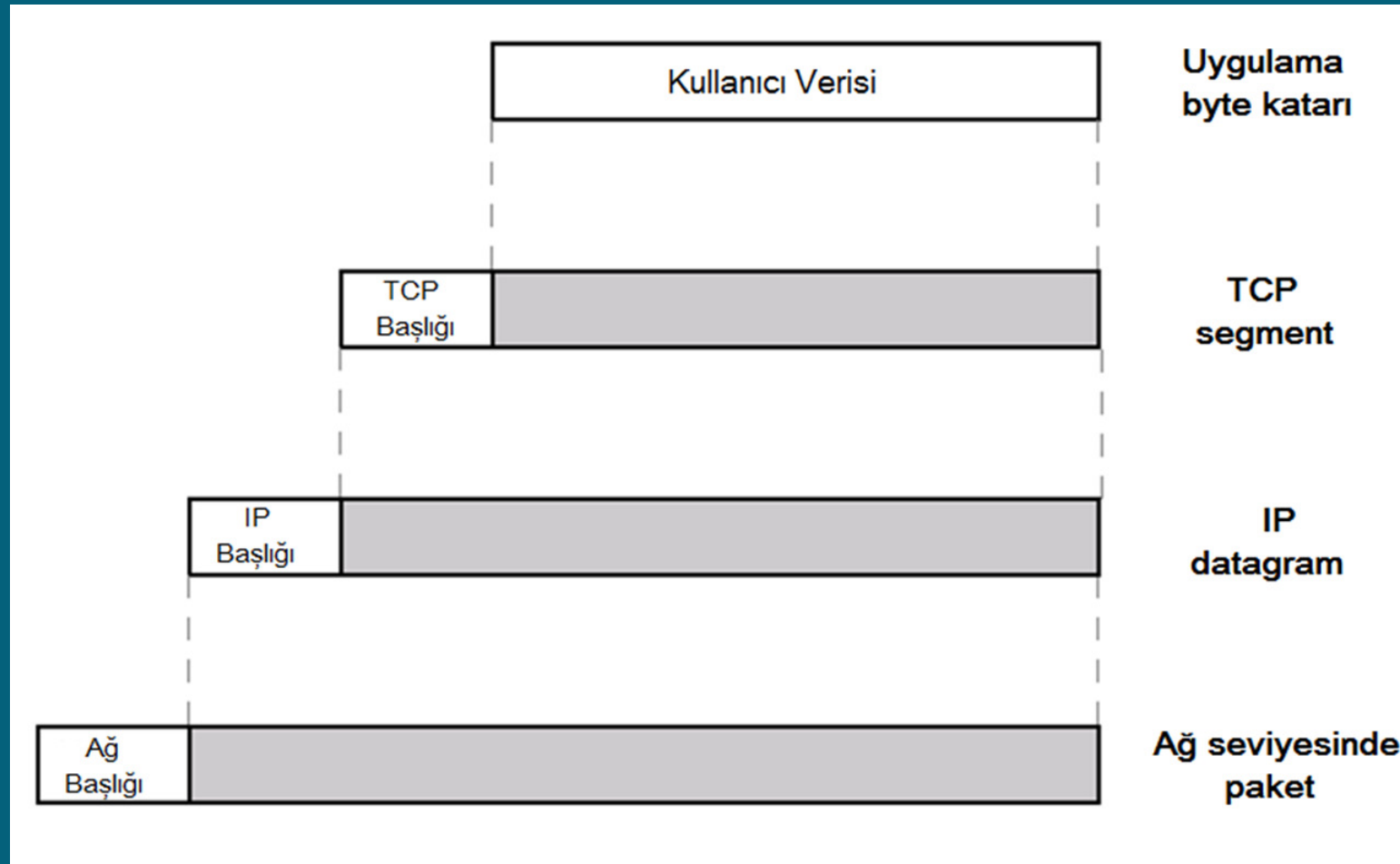
TCP ve IP Çalışma Şekli

Adresleme İhtiyacı

- İki kademeli adresleme gerekir
- Altağda yer alan her bir cihaz eşsiz bir global ağ adresine sahiptir
  - IP adresi
- Her bir uygulama çoklu-görev (multi-tasking) çalıştıran cihaz içerisinde eşsiz bir adrese sahiptir
  - Port adresi olarak tanımlanır

TCP/IP Çalışma Şekli

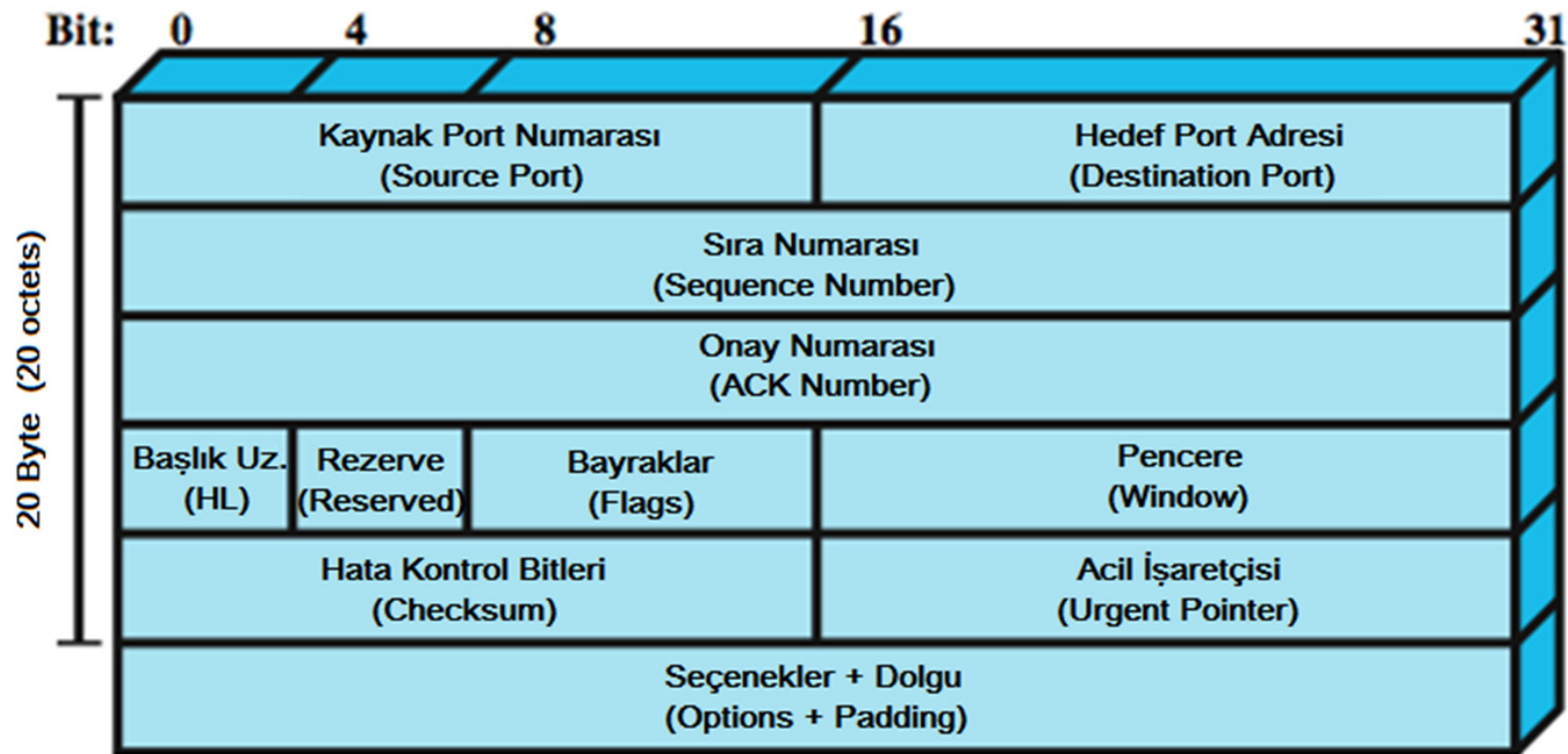

İletim Kontrol Protokolü

Transmission Control Protocol (TCP)

- Taşıma katmanı protokolü yaygın olarak TCP dir.
- Uygulamalar arasında güvenli bir bağlantı ile veri aktarımını sağlar
- Bir TCP segmenti en temel protokol birimidir.
- TCP, her bir bağlantı süresince farklı varlıkların gönderdiği ve aldığı segmentleri izleyerek düzgün bir şekilde aktarımını sağlar.

TCP Başlıkları

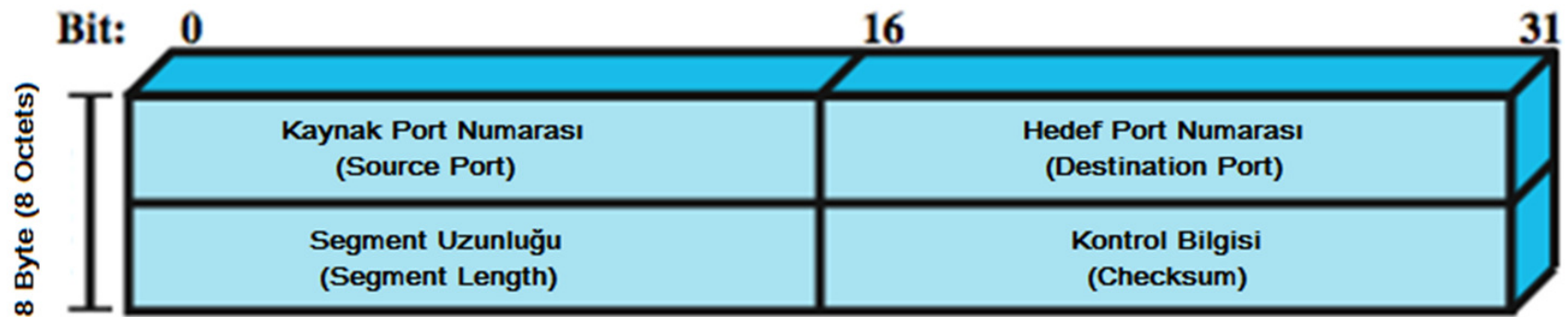

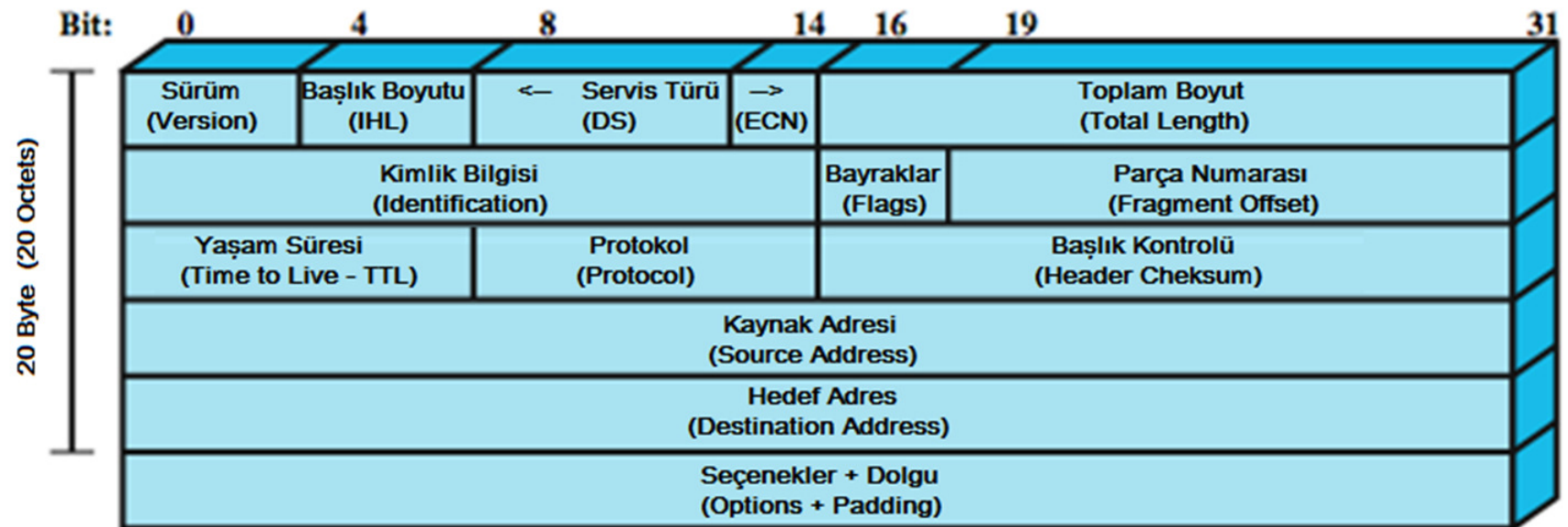
User Datagram Protocol (UDP)

- TCP'nin alternatifidir.
- Dağıtım garantisi vermez.
- Sıralama işlemi yoktur.
- Aynı segmentin tekrar gönderilmesine karşı önlem yoktur.
- Trafik yoğunluğu azdır.
- IP adresine port adresi ilave edilir.
- Örnek: Basit Ağ Yönetim Protokolü (SNMP)

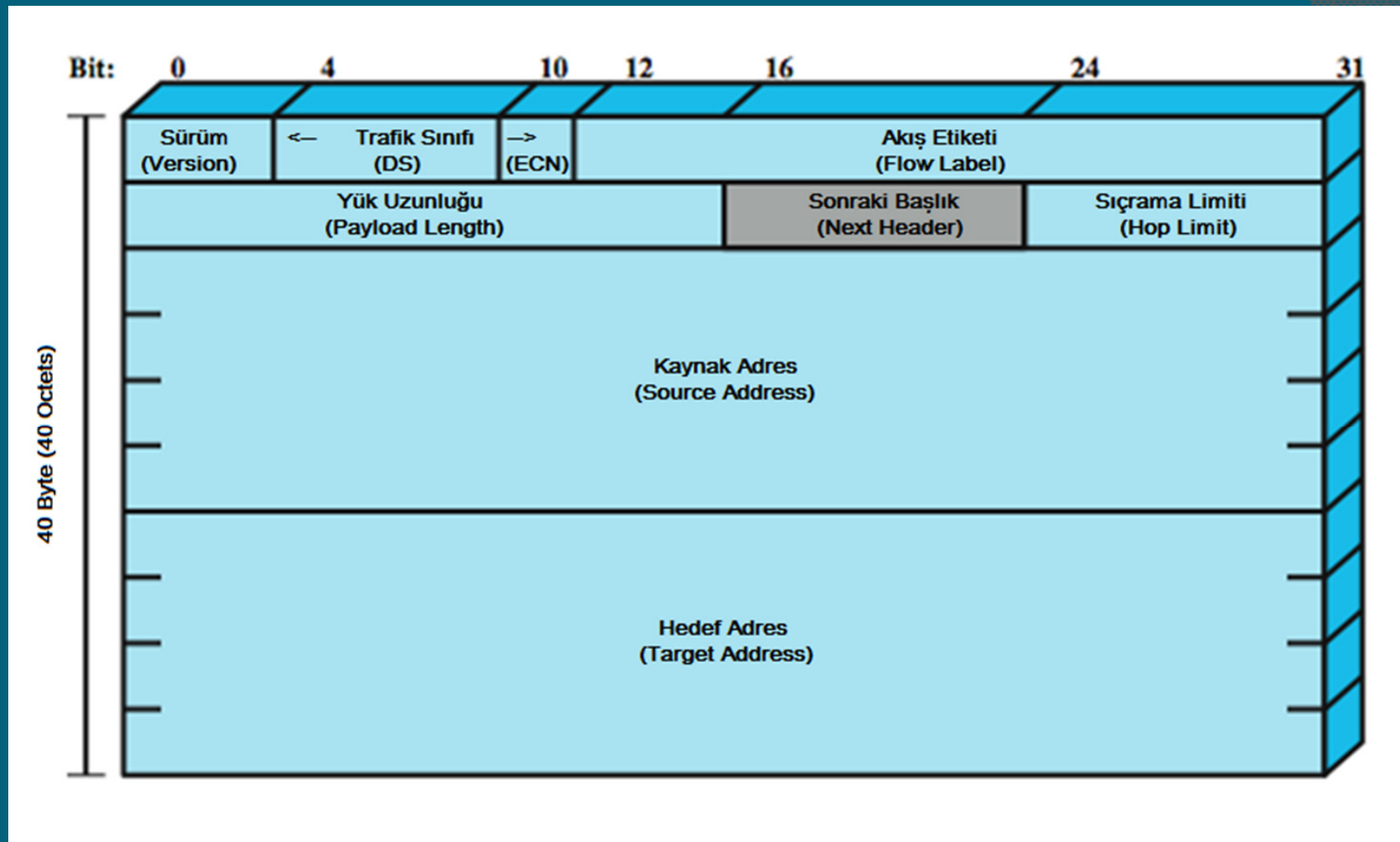
UDP Başlığı

IPv4 Başlığı

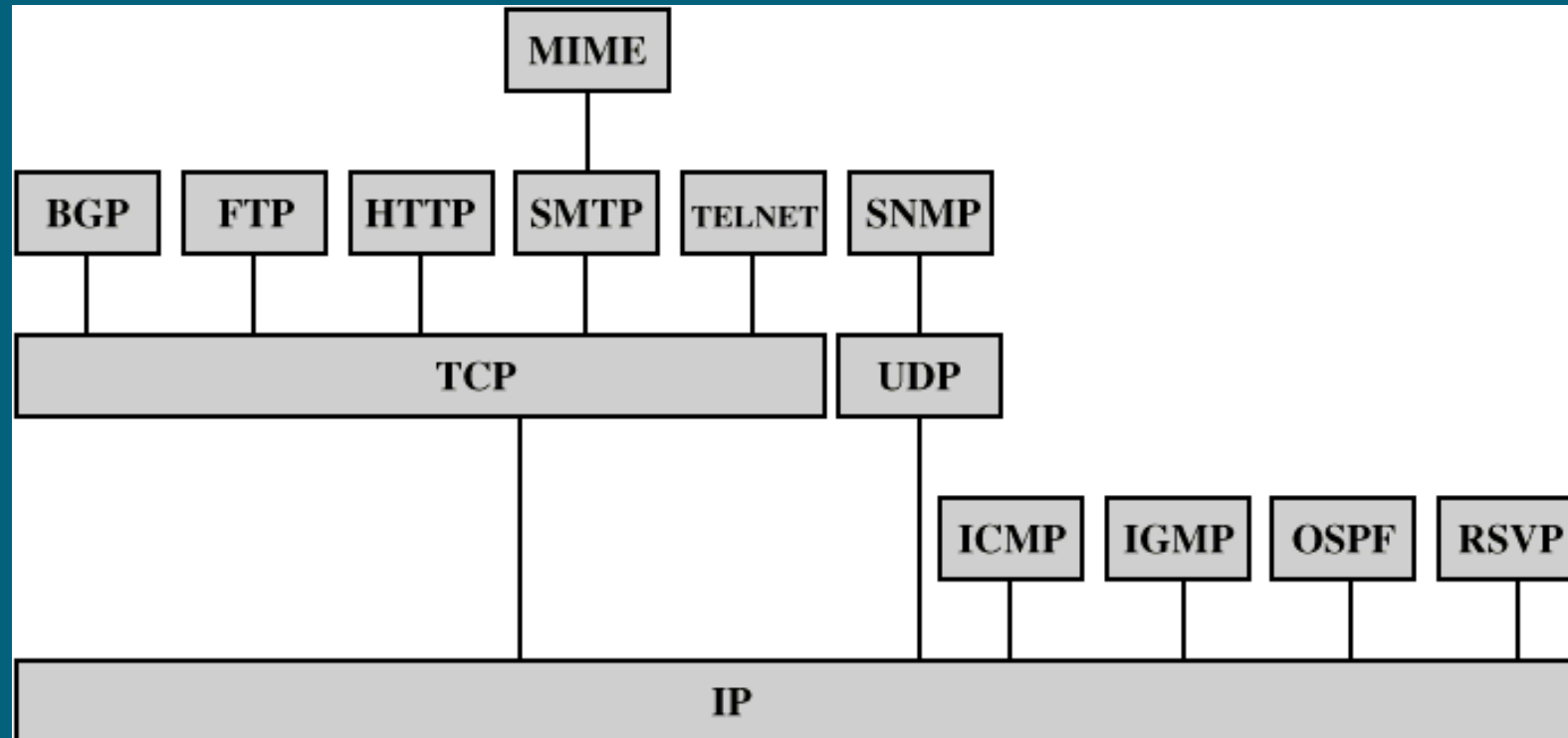
IPv6 Başlığı

TCP/IP Uygulamaları

- Pekçok TCP/IP uygulaması mevcuttur. Bunlardan bazıları:
  - Simple Mail Transfer Protocol (SMTP)
  - File Transfer Protocol (FTP)
  - Telnet

Bazı TCP/IP Protokolleri

BGP = Border Gateway Protocol
FTP = File Transfer Protocol
HTTP = Hypertext Transfer Protocol
ICMP = Internet Control Message Protocol
IGMP = Internet Group Management Protocol
IP = Internet Protocol
MIME = Multi-Purpose Internet Mail Extension

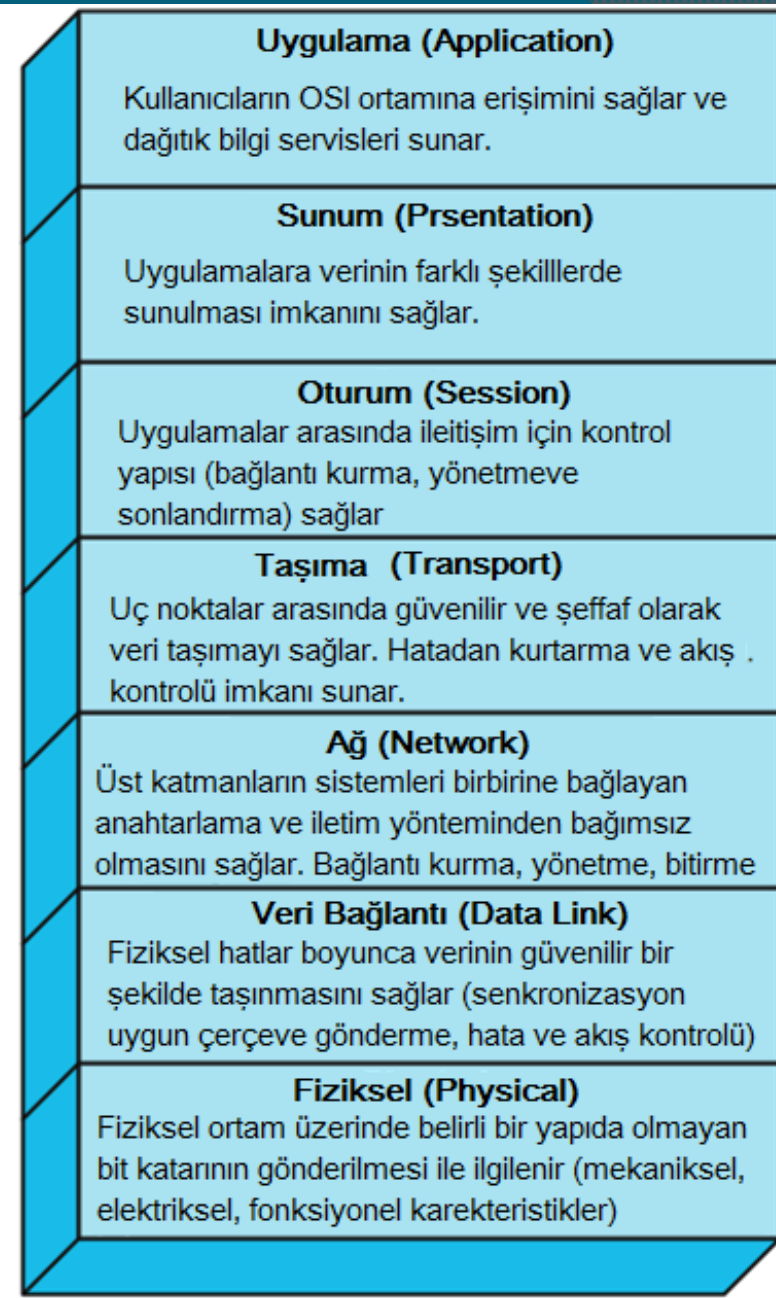
OSPF = Open Shortest Path First
RSVP = Resource ReSerVation Protocol
SMTP = Simple Mail Transfer Protocol
SNMP = Simple Network Management Protocol
TCP = Transmission Control Protocol
UDP = User Datagram Protocol

OSI Mimarisi

- Open Systems Interconnection
- International Organization for Standardization (ISO) tarafından TCP/IP'ye alternatif olarak geliştirildi
- Standartlaştırma hedeflenmiştir
- Yedi katmandan oluşur
- Gelişimi çok uzun sürdü
- TCP/IP standart uygulama olarak benimsendiğinden yerini alamadı

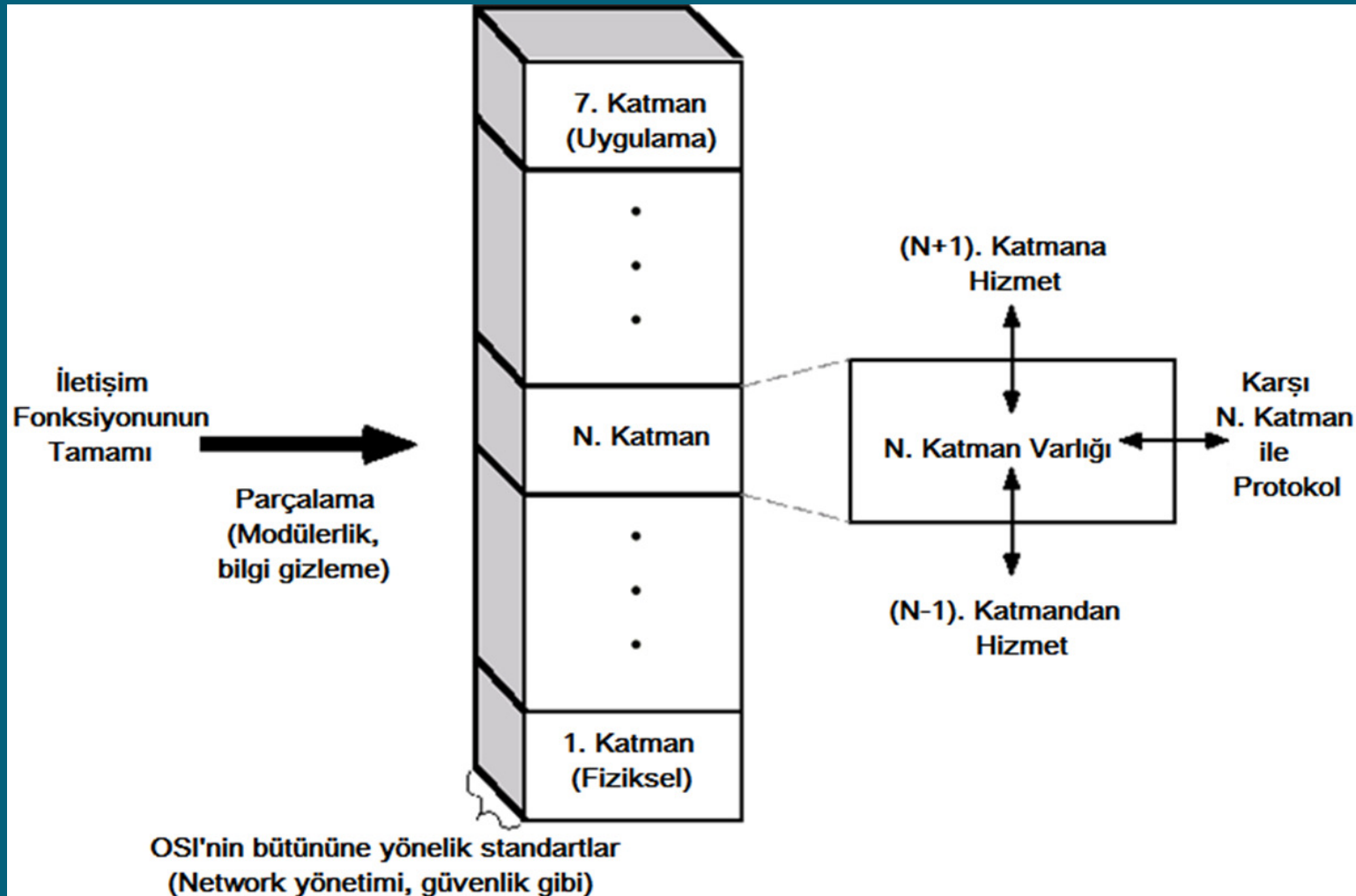
OSI Katmanları

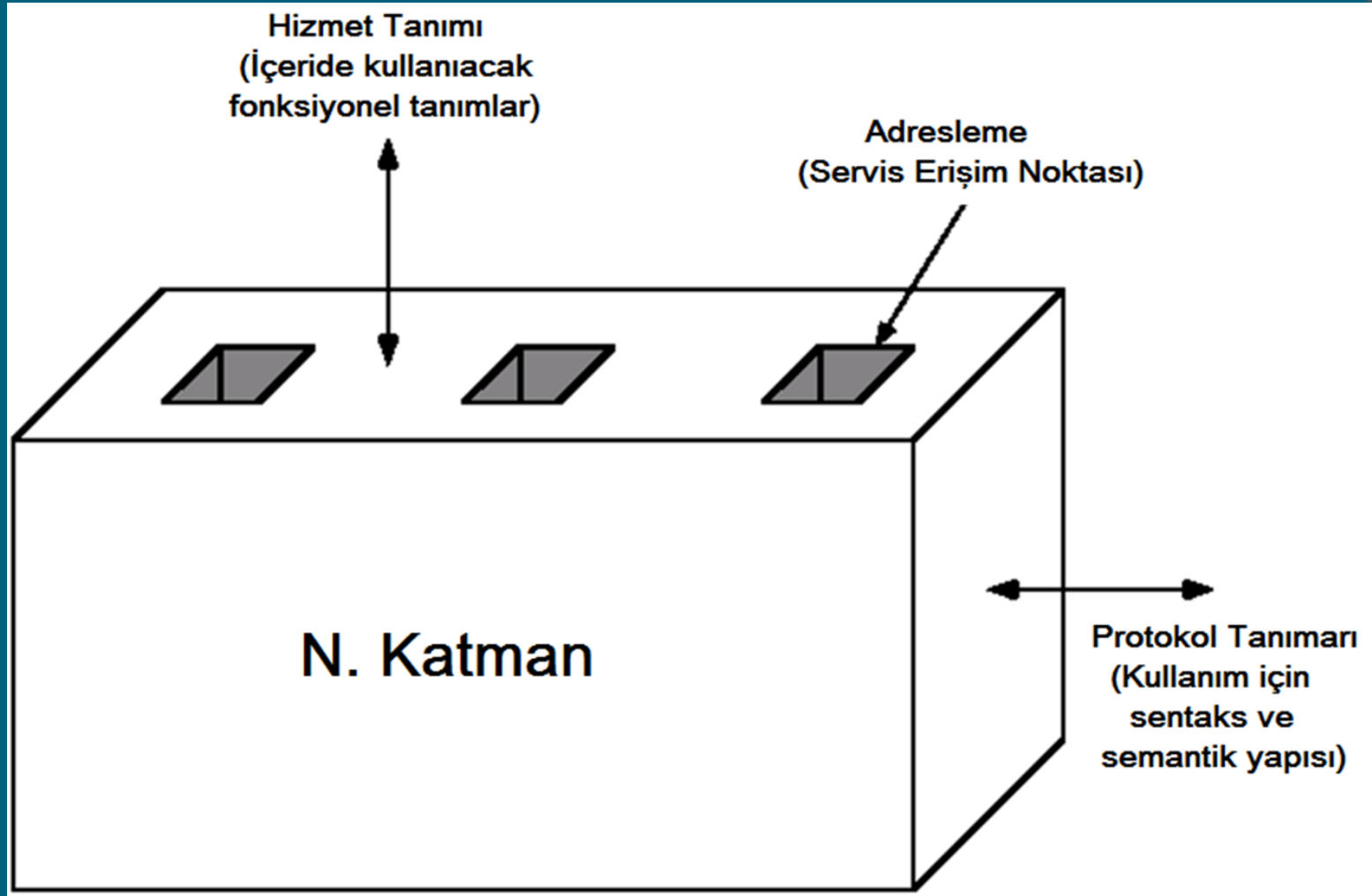
OSI ve TCP/IP

OSI	TCP/IP
Uygulama (Application)	Uygulama (Application)
Sunum (Presentation)	
Oturum (Session)	
Taşıma (Transport)	Taşıma (Transport)
Ağ (Network)	Internet
Veri Bağlantı (Data Link)	Ağ Erişimi (Network Access)
Fiziksel (Physical)	Fiziksel (Physical)

Standartlaştırılmış Protokol Mimarileri

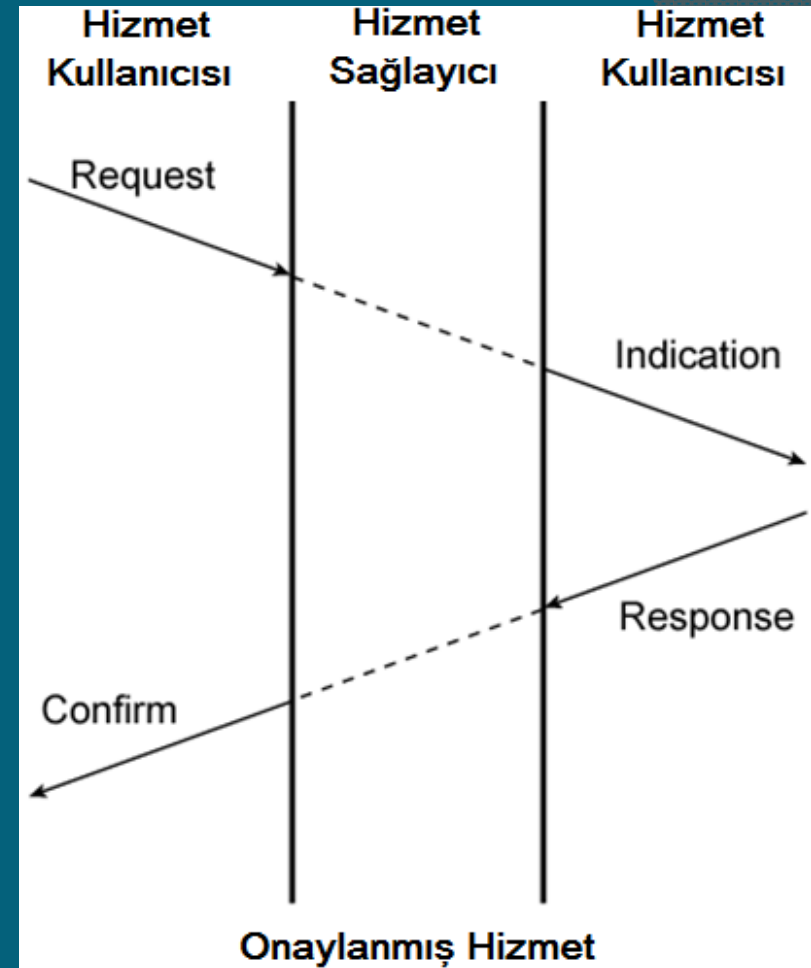

Katmana Özel Standartlar

Servis Fonksiyonları ve Parametreler

- Bitişik katmanlar arasındaki servisleri tanımlar:
- İşlenecek fonksiyonlar
- Veri iletme ve kontrol bilgisine yönelik parametreler

Fonksiyon Tipleri

REQUEST	Bir kullanıcı servis tarafından servis başlatıp parametre geçişini sağlar
INDICATION	Karşı taraftan gelen bir istek olduğunu belirtmek amaçlı gönderip parametre geçişini sağlar
RESPONSE	Indication ile bildirilen isteğin tamamlandığını belirten onay
CONFIRM	Request ile talep edilen hizmetin gerçekleştirildiğini belirtir

Geleneksel ve Multimedya Uygulamaları

- Geleneksel olarak Internet çoğunlukla bilgi işleyen uygulamalar ağırlıklıydı
  - Genellikle metin ve resim transferi
  - E-posta, dosya transferi, web
- Multimedya uygulamalarında hızlı bir gelişim
  - Çok sayıda veri içermekte
  - Ses ve görüntü aktarımı

Esnek ve Esnek Olmayan Trafik

⦿ Esnek Trafik

- Teslim süresi değişken olabilir
- Geleneksel verilerin TCP/IP ile gönderimi
- Bazı hassas uygulamalar için bu uygun olmaz

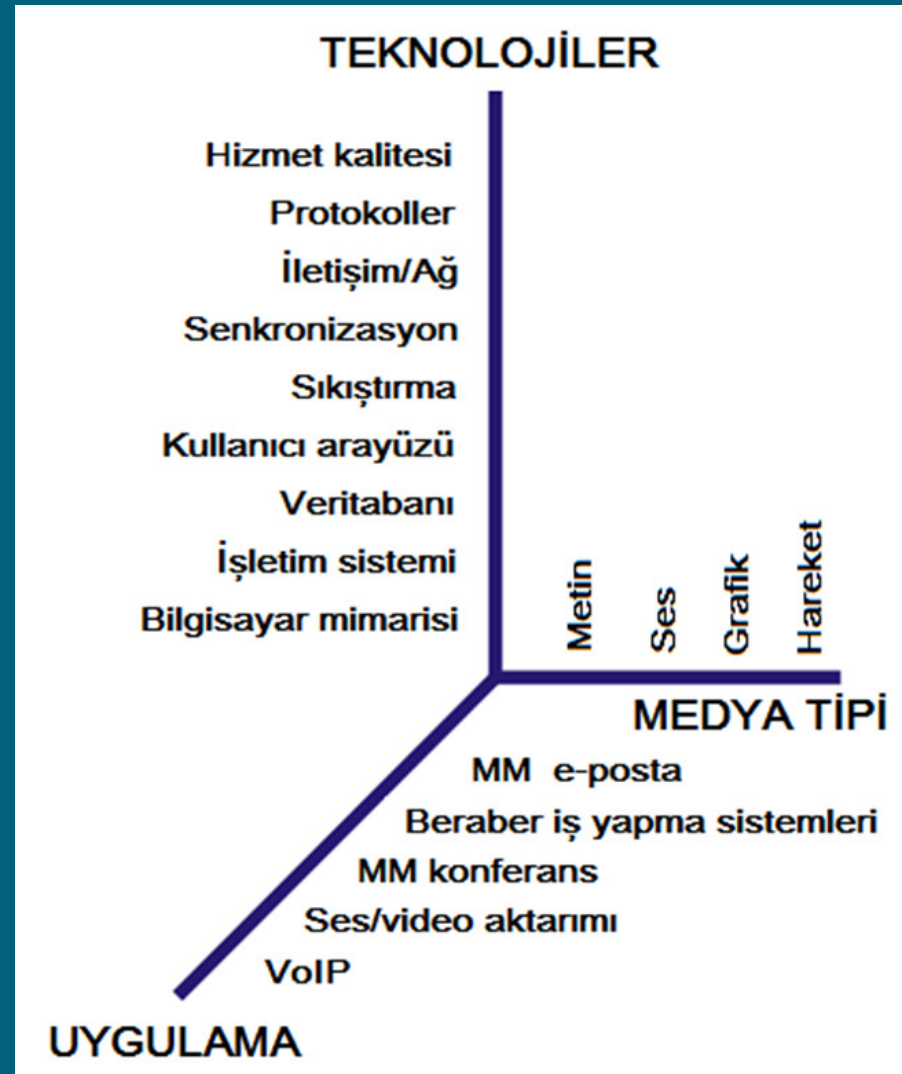
⦿ Esnek Olmayan Trafik

- Zaman değişikliğine tahammül edilemeznot adapt to such changes
- Gerçek zamanlı ses ve video gönderimi
- Ağda minimum ihtiyaçla karşılanabilmeli

Multimedya Uygulamaları

- Bilgi Sistemleri
  - Veritabanları, kiosklar, elektronik kitaplar
- Haberleşme Sistemleri
  - Video konferanslar, streaming medya
- Eğlence Sistemleri
  - 3D bilgisayar oyunları, etkileşimli sesli görüntülü ürünler
- İş Sistemleri
  - E-ticaret, multimedya sunumları, video broşürleri
- Eğitim Sistemleri
  - Uzaktan eğitim, simülasyon sistemleri

Multimedya Teknolojilerinin Gelişimi

Özet

- Protokol mimarisi tanıtıldı
- TCP/IP protokol mimarisi
- OSI Modeli, protokol mimarisinde standartlaşma hedefledi
- Geleneksel ve multimedya uygulamalarını ihtiyaç farkları açıklandı

Kaynak

- “Data and Computer Communications”, 8/e, by William Stallings,
- Bölüm 2 “Protocol Architecture, TCP/IP, and Internet-Based Applications”.